

FUNDACJA „AKADEMIA ANTYKORUPCYJNA”

mgr Krzysztof Śnieżko

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

e-mail: krzysztof.sniezko/at/protonmail.com

ORCID: 0000-0003-2692-4351

POJĘCIE KORUPCJI

Korupcja jest zjawiskiem społecznym znanym na świecie od tysięcy lat. Czasami przyjmuje ona znamiona czynów penalizowanych przez kodeks karny, a czasami określana jest wyłącznie jako zachowanie nieetyczne. W niektórych krajach, nawet w XX wieku była w pełni legalna, a od wręczanych łapówek firmy odprowadzały stosowny podatek. Wręczone łapówki stanowiły normalny koszt prowadzenia działalności gospodarczej. Obecnie większość krajów penalizuje zachowania korupcyjne, jednak w krajach azjatyckich ciągle powszechnie akceptowalny jest tzw. „bakszysz” – najczęściej o wartości dziesięciu procent od podpisanego kontraktu – dawany urzędnikom.

Słowa kluczowe: korupcja, korzyść majątkowa, korzyść osobista

Zjawisko korupcji pojawiło się na świecie z chwilą tworzenia pierwotnych struktur państwowych. Pierwsze regulacje antykorupcyjne powstały już ponad 2 000 lat p.n.e. Od wieków korupcja była uznawana za bardzo szkodliwe zjawisko, chociaż typowym przestępstwem stawała się w chwili ustanowienia sankcji karnej¹. Negatywny wydźwięk pojęcia odnaleźć można chociażby w łacińskim znaczeniu tego słowa tj. „gnicie” czy też „zepsucie”². Badaniem korupcji jako zjawiska społecznego zajmowali się już starożytni myśliciele jak Arystoteles, Monteskiusz czy Platon. Na przestrzeni wielu wieków ewoluowało ono przybierając różne formy, zawsze jednak było czynem potępianym społecznie.

Obecnie można znaleźć ponad 40 różnych definicji korupcji, które zostały stworzone na różne potrzeby. Powszechnie korupcję rozumie się jako przyjmowanie korzyści majątkowych przez osoby sprawujące urząd publiczny³ lub w szerszym znaczeniu jako nadużycia, łamanie przepisów prawa w sferze publicznej w celu osiągnięcia korzyści majątkowych⁴

Warto zaznaczyć, że korzyściami majątkowymi mogą być zarówno pieniądze jak również innego rodzaju przedmioty wartościowe, darmowe przeloty samolotem, opłacone pobyty weekendowe⁵ czy też zawarcie korzystnej umowy, dobrze płatne opinie, wykłady, darmowe świadczenie usług, bezprocentowe lub bezzwrotne pożyczki⁶.

Jednak najczęściej zastosowanie ma definicja korupcji określona w art. 3a ustawy o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym z dnia 9 czerwca 2006 r. Obejmuje ona wiele aspektów czynów korupcyjnych zarówno jako czyn korupcji czynnej tj. wręczanie nienależnych korzyści jak również ich obiecywanie czy też proponowanie ale również czyn korupcji biernej tj. przyjmowanie lub też żądanie nienależnych korzyści. Osoba dopuszczająca się powyższych czynów korupcyjnych aby ponosiła odpowiedzialność karną musi być tzw. osobą pełniącą funkcję publiczną czyli w powszechnym rozumieniu urzędnikiem publicznym

¹ Przemysław Pałka, *Sprzedajne nadużycie funkcji publicznej. Studium z prawa karnego*, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn 2011, s. 59-67.

² Anna Robak, Marek Czaja, *Korupcja – zarys istoty zjawiska (w:) Postawy wobec korupcji w samorządzie terytorialnym. Raport z badań w województwie śląskim*, red. Agnieszka Turska-Kawa, Marek Czaja, Fundacja Akademicka IPSO ORDO, Sławków 2015, s. 9.

³ Jacek Bil, *Korupcja w (prywatnym) sektorze gospodarczym. Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa*, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, Szczytno 2015, s. 60-61.

⁴ Marcin Szulik, *Analiza unijnych rozwiązań legislacyjnych w zakresie prawa antykorupcyjnego. (w:) Korupcja i antykorupcja – wybrane zagadnienia. Część I*, (red.) Jerzy Kosiński, Krzysztof Krak, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Warszawa 2012, s. 11-12.

⁵ Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju, *Świadomi nadużyć finansowych i korupcji. Podręcznik dla urzędników zajmujących się zamówieniami publicznymi*, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Warszawa 2015, s. 8.

⁶ Joseph T. Wells, *Nadużycia w firmach. Vademecum. Zapobieganie i wykrywanie*, LexisNexis, Warszawa 2006, s. 299.

tj. finansowanym ze środków publicznych. Oczywiście nienależne korzyści muszą być związane z pełnieniem funkcji przez tę osobę. Opisane powyżej zachowania są typowe dla korupcji urzędniczej. Katalog osób publicznych ponoszących odpowiedzialność za korupcję został szczegółowo określony w art. 115 § 19 kodeksu karnego (dalej: k.k.)⁷.

Kolejnym aspektem zachowań korupcyjnych jest tzw. korupcja gospodarcza. Zgodnie z omawianym wcześniej art. 3a ustawy o CBA zalicza się do niej zarówno takie działanie przedsiębiorcy lub osoby przez niego zatrudnianej, które skutkuje proponowaniem, obiecywaniem, wręczaniem jak też przyjmowaniem czy żądaniem nienależnych korzyści w toku działalności gospodarczej. Dodatkowym czynnikiem, który musi tutaj wystąpić to jest kwestia naruszenia obowiązków lub społecznej szkodliwości. Korupcja gospodarcza spenalizowana została w art. 296a k.k.⁸.

Mając na uwadze, że polski rynek zamówień publicznych wart jest ok. 200 mld zł rocznie, a więc zagrożenie korupcyjne jest tam duże, ustawodawca w art 305 k.k. spenalizował również udaremnienie lub utrudnienie przetargów publicznych ze szkodą dla instytucji organizującej przetarg⁹.

Korupcja urzędnicza jak i korupcja gospodarcza uznawana jest w Polsce za przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności nawet do 12 lat. Przygotowane projekty ustaw karnych przewidują zaostrzenie kar pozbawienia wolności do 25 lat przy łapówkach wielkich rozmiarów, a przedsiębiorcom dodatkowo mogą zagrażać również kary finansowe nawet do 50 mln zł. Chcąc uniknąć tych zagrożeń karnych należy przestrzegać zasad etycznych i prowadzić uczciwy biznes.

⁷ Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Poradnik antykorupcyjny dla urzędników*, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Warszawa 2012, s. 12-14.

⁸ Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Poradnik antykorupcyjny dla przedsiębiorców*, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Warszawa 2011, s. 24-25.

⁹ Centralne Biuro Antykorupcyjne, *Rekomendacje postępowań antykorupcyjnych przy udzielaniu zamówień publicznych*, Wydawnictwo Format Plus Rafał Kozuchowski, Warszawa 2015, s. 37.